

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Новозаводського районного суду м. Чернігова
06.03.2025**

м. Чернігів, 2025

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 06.03.2025 групою національного превентивного механізму (далі - НПМ) здійснено відвідування Новозаводського районного суду м. Чернігова у складі:

Кебець Інна Андріївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Жмака Ірина Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Мойсеєнко Анжела Вячеславівна, представник громадської організації.

Місцезнаходження суду: вул. Мстиславська, б. 17, м. Чернігів, 14000.

Керівництво суду:

Деркач Олександр Григорович - голова суду;

Стеценко Ірина Петрівна - керівник апарату суду.

Штатна чисельність працівників – 71 одиниця, з них суддів – 11, з 9 суддів, які фактично працюють, 2 відряджені до суду для здійснюють правосуддя. Вакантними є 3 посади суддів та 7 працівників апарату суду.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» Новозаводський районний суд м. Чернігова (далі – суд) є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розміщується в триповерховій адміністративній будівлі 1917 року побудови, власником якої є держава в особі Державної судової адміністрації України і перебуває на праві оперативного управління Територіального управління Державної судової адміністрації України у Чернігівській області.

В будівлі наявні три входи/виходи – центральний та два службових, останні використовуються як спеціальні входи для конвоювання.

На фасаді будівлі суду розміщені вивіски із зазначенням повної назви суду та графіку роботи, вся інформація продубльована шрифтом Брайля. Для потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення встановлено пандус та облаштовано кнопку виклику з переговорним пристроєм (фото 1,2).

Охорону та підтримання громадського порядку в суді забезпечують працівники Територіального управління Служби судової охорони у Чернігівській області. Пункт пропуску на першому поверсі приміщення суду обладнано стаціонарним металодетектором аrochenого типу (фото 3).

У суді встановлені інформаційні стенди, облаштовані місця для роботи відвідувачів з документами та шафи для зберігання речей. Стенди наповнені корисною інформацією для громадян про діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, порядок пропуску осіб до приміщення та транспортних засобів на територію суду, ставки судового збору та реквізити для сплати, а також зразками процесуальних документів, пам'яткою для представників засобів масової інформації та громадських об'єднань тощо (фото 4).

Для здійснення правосуддя в суді функціонують три зали судових засідань та 2 кабінети, обладнані для проведення судових засідань. Три зали призначені для розгляду кримінальних справ, кожна облаштована кабіною для обвинувачених (підсудних) та засуджених із металу та спеціального захисного скла, технічними засобами та програмним забезпеченням для фіксування судового процесу та проведення судових засідань (процесуальних дій) у режимі відеоконференцзв'язку (фото 5-7). В середині кабінети є інформація про діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, зокрема з роз'ясненнями щодо національного превентивного механізму.

Аптечки для надання домедичної допомоги зберігаються в службі судових розпорядників та на пункті пропуску.

Найближче укриття знаходиться за адресою: м. Чернігів, проспект Перемоги, буд. 95.

Скарги від обвинувачених (підсудних) та засуджених осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду не надходило. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті таким особам не встановлено.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування здійснювалось 20.01.2022, під час якого виявлено порушення права осіб на гідні умови тримання, на захист, на рівний доступ до правосуддя, на охорону здоров'я та медичну допомогу і надано відповідні рекомендації Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Чернігівській області та суду.

Рекомендації, надані за результатами попереднього відвідування, виконано частково, а саме:

- на першому поверсі приміщення суду розміщено інформацію про визначення зали судового засідання для слухання судових справ, де стороною є особа з інвалідністю;

- визначено відповідальну особу з числа працівників суду за надання домедичної підготовки та виклик екстреної (швидкої) медичної допомоги.

У грудні 2024 року в цокольному поверсі суду облаштовано конвойне приміщення для розміщення особового складу варту та камеру для тримання підсудних (засуджених).

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Встановлено порушення вимог пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 №175 (далі – ДБН В.2.2-26:2010) та пункту 10 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція з організації конвоювання), де визначено, що кількість камер для утримання підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Таким чином, в зазначеному суді, де розташовано три зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано дев'ять камер. Натомість в суді наявна одна камера, що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою (фото 8).

Також групою НПМ встановлено, що в обладнаній камері для утримання підсудних (засуджених) вікна не заграбовані відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010, а щільно закриті металевими листами. Водночас в такій камері відсутня припливно-витяжна або механічна вентиляція.

2. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води.

3. У порушення пункту 9.9 ДБН В.2.2-26:2010, у суді відсутній окремий санвузол, яким можуть користуватися обвинувачені (підсудні), засуджені.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

4. У порушення пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції, в суді не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу.

Посадка (висадка) обвинувачених (підсудних), засуджених проводиться зі зворотної сторони будівлі суду (фото 9,10).

5. У порушення пункту 7.1.9 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 13 Інструкції, у приміщенні суду не забезпечено ізолюваний маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від спеціального автомобіля до зали судових засідань. Сходові клітки і коридори, по яких здійснюється конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених, не обладнані кнопками звукової сигналізації.

6. У порушення Кодексу цивільного захисту України в суді відсутнє найпростіше укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Порушення права на доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 26 Конституції України).

7. У порушення вимог пунктів 6.1.8 та 6.3 Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд для маломобільних груп населення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН В.2.2-40:2018), приміщення суду не обладнано внутрішніми пандусами, вертикальним підйомником або ліфтом, у зв'язку з чим маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть вільно пересуватись приміщеннями суду, зокрема потрапляння на другий та третій поверхи будівлі ускладнено.

8. У порушення вимог пункту 7.2.20 ДБН В.2.2-26:2010, початок сходів та пандусів не позначений тактильними (рифленими) та контрастно забарвленими попереджувальними смугами, що розташовуються перпендикулярно до напрямку руху безпосередньо перед сходами.

9. У порушення пункту 6.3.1.1 ДБН В.2.2-40:2018, на сходах відсутнє контрастне маркування, яке повинне бути видно людям, які підіймаються і спускаються по сходах (фото 11-13).

10. У порушення пункту 11.5 ДБН В.2.2-40:2018, в суді відсутнє санітарно-гігієнічне приміщення, облаштоване для потреб маломобільних груп населення.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

11. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, пункту 23.4 Європейський пенітенціарних правил, статті 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010, у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів

в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поведіння.

Інші порушення.

12. У порушення пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010, у приміщенні камери для утримання підсудних (засуджених) відсутні пристрої, що за потреби обмежують відчинення дверей та звужують прохід для особливо небезпечних осіб, що знаходяться під охороною.

13. Конструктивні елементи системи опалення у приміщенні камери для утримання підсудних (засуджених) облаштовано з порушеннями вимог пункту 8.2.5 ДБН В.2.2-26:2010 щодо застосовування підлогової системи опалення з регулятором температури повітря.

14. У порушення пункту 6.5.3 ДБН В.2.2-26:2010, та пункту 12 Інструкції у приміщенні варті відсутня металева шафа, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів.

III. Рекомендації

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Чернігівській області у межах компетенції:

Ужити заходів щодо запобігання порушенням, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

Новозаводському районному суду м. Чернігова:

1. Забезпечити кількість камер для підсудних (засуджених) не менш ніж 4 м² виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ;

2. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду;

3. Облаштувати в суді бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або (при неможливості обладнання боксу) огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті.

4. Облаштувати в суді ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних) та засуджених від камери та зали судових засідань для розгляду кримінальних справ;

5. Облаштувати в суді санвузли для обвинувачених (підсудних) та засуджених;

6. Забезпечити доступ обвинуваченим (підсудним) та засудженим до чистої питної води;

7. Обладнати в суді камери для утримання підсудних (засуджених) відповідно до вимог ДБН В.2.2-26:2010;

8. Обладнати в суді кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними) та засудженими;

9. Облаштувати в будівлі суду найпростіше укриття.

До звіту додаються: фотофіксація на 2 арк.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини

Інна КЕБЕЦЬ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

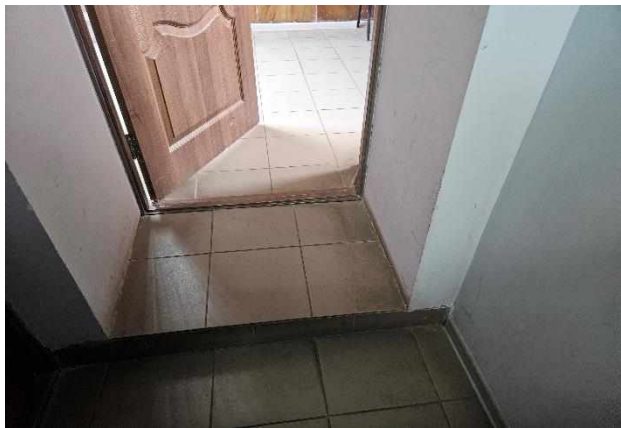

Фото 13

